

Meetnet vlinders

Augustus 2024

Beste teller,

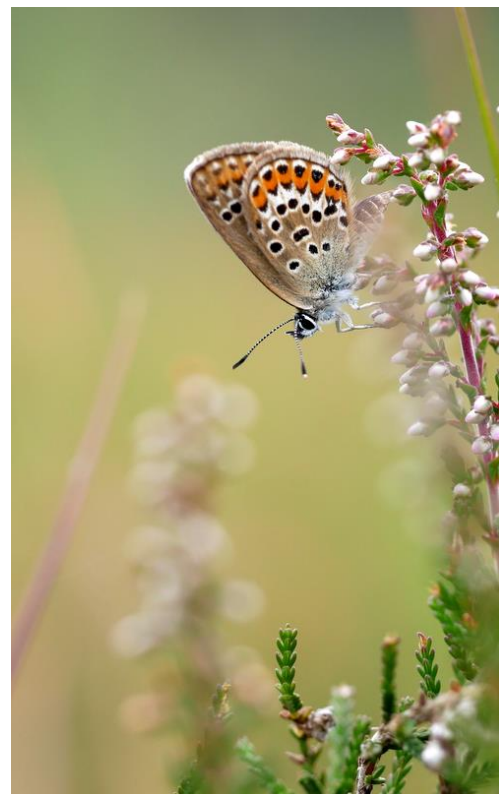
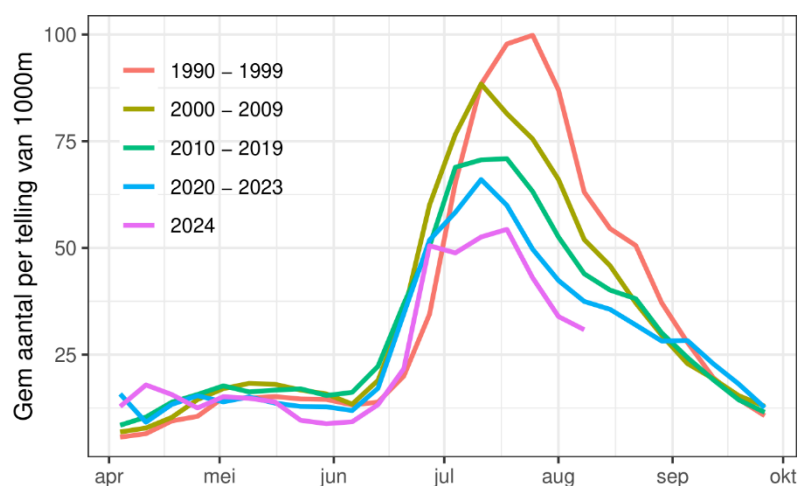
Het is inmiddels wel duidelijk dat 2024 tot een van de slechtste vlinderjaren sinds het begin van het meetnet vlinders zal gaan behoren. Dat merken veel mensen (maar niet iedereen!) aan het lage aantal vlinders op de routes, en dat zien we ook terug in de gegevens. Pas in de loop van de winter, als het CBS aan alle data gerekend heeft, weten we dit zeker, maar de voortekenen zijn niet goed.

Aantal vlinders

Het aantal zomervlinders liep in juni snel op, maar vlakke in de laatste week van juni al weer af. Na een piekje van iets meer dan 50 vlinders per telling per 1000m gingen de aantallen vanaf de derde week van juli weer naar beneden. Dat betekent niet dat er niet nog allerlei soorten kunnen gaan vliegen. Zo zijn er al veel rupsennesten gevonden van de dagpauwoog, wat erop wijst dat we in september nog op een extra generatie mogen rekenen. En ook een soort als de kleine vuurvinder kan soms een behoorlijk grote septembergeneratie hebben.

Wat ook opvalt aan de grafiek is:

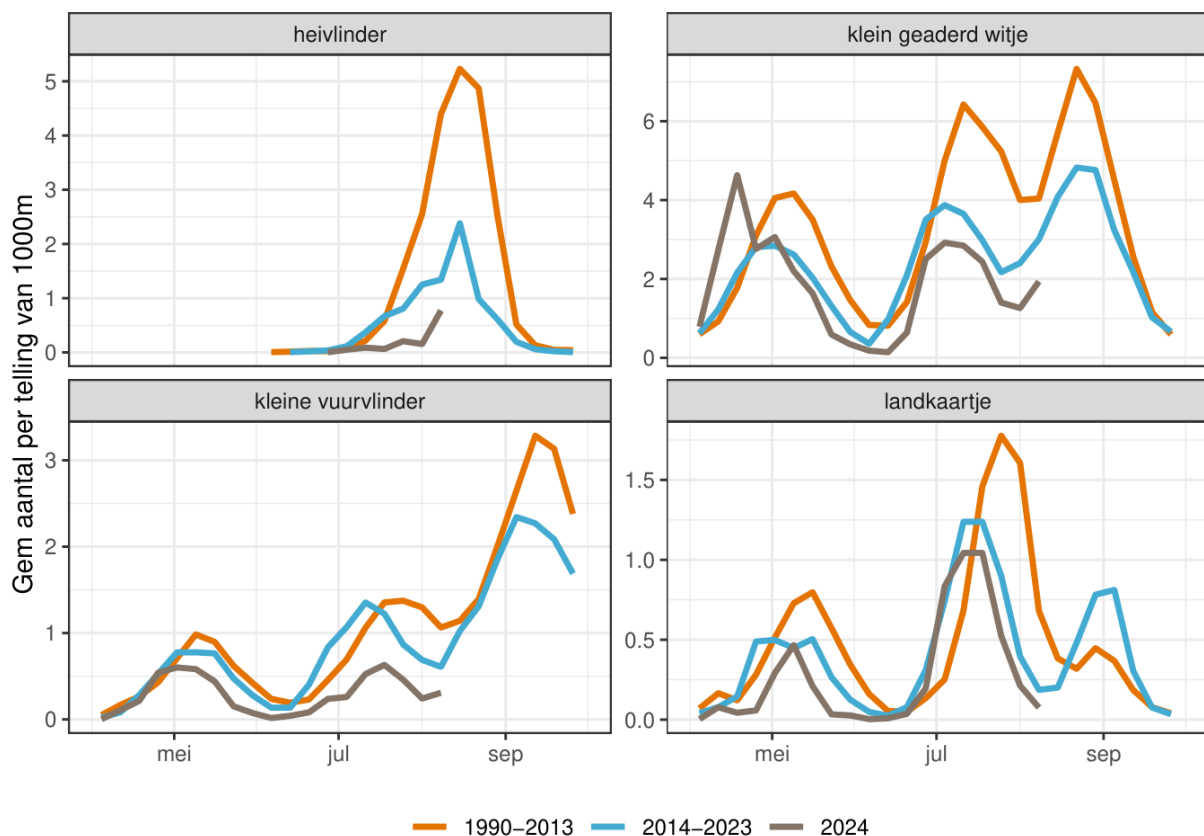
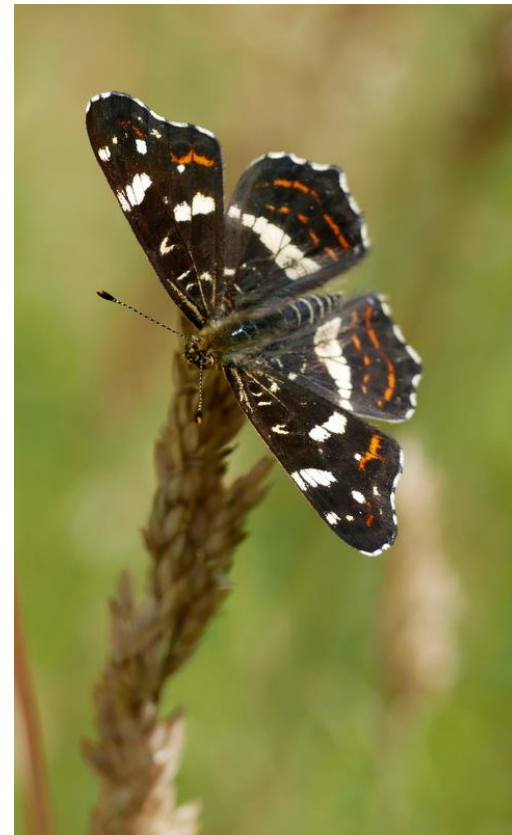
- Dat de piek van de zomervlinders steeds verder naar voor schuift, van de derde week van juli in de jaren 1990, naar begin juli in de jaren 2020.
- Dat de piek steeds lager wordt. In het voorjaar valt het nog mee (al hadden we dit jaar een heel lange junidip), maar op een willekeurig moment in de zomer is het aantal vlinders nu minstens 50% (en soms nog minder) van het gemiddeld aantal vlinders in de jaren 1990.

Tussenstand

Nu het seizoen al weer flink gevorderd is kunnen we kijken hoe het een aantal soorten is (aan het) vergaan.

- De heivlinder lijkt weer een slecht jaar te krijgen. De piek van de vliegtijd zal de komende twee weken zijn, maar zoals het er nu uit ziet vliegen er maar weinig vlinders.
- Het klein geaderd witje had een heel behoorlijke eerste generatie. Maar de junidip duurde opvallend lang en de tweede generatie bleef uiteindelijk zelfs kleiner dan de eerste generatie. Normaal gesproken zijn er duidelijk meer vlinders van de tweede (en nog meer van de derde) generatie. We gaan de komende weken zien of de derde generatie wel op peil zal komen.
- De kleine vuurvinder is ook al weer een soort die het dit jaar niet goed doet. De aantallen van de eerste generatie bleven achter bij 'normaal' en ook bij deze soort was de tweede generatie kleiner dan de eerste. Inmiddels lopen de aantallen weer op naar de derde generatie, hopelijk gaan we ze komende maand weer veel zien.
- Ook het landkaartje had een matige eerste generatie. Maar de tweede generatie profiteerde van de sappige brandnetels (dankzij de vele regen) en in juli konden veel tellers regelmatig meerdere landkaartjes invoeren op hun route. Inmiddels is de tweede generatie voorbij en is het wachten op de derde generatie. Die was twintig jaar geleden nog zeldzaam, maar komt de laatste tien jaar steeds vaker voor door de klimaatopwarming. Wie weet wat we nog gaan zien.

Dagactieve nachtvlinders

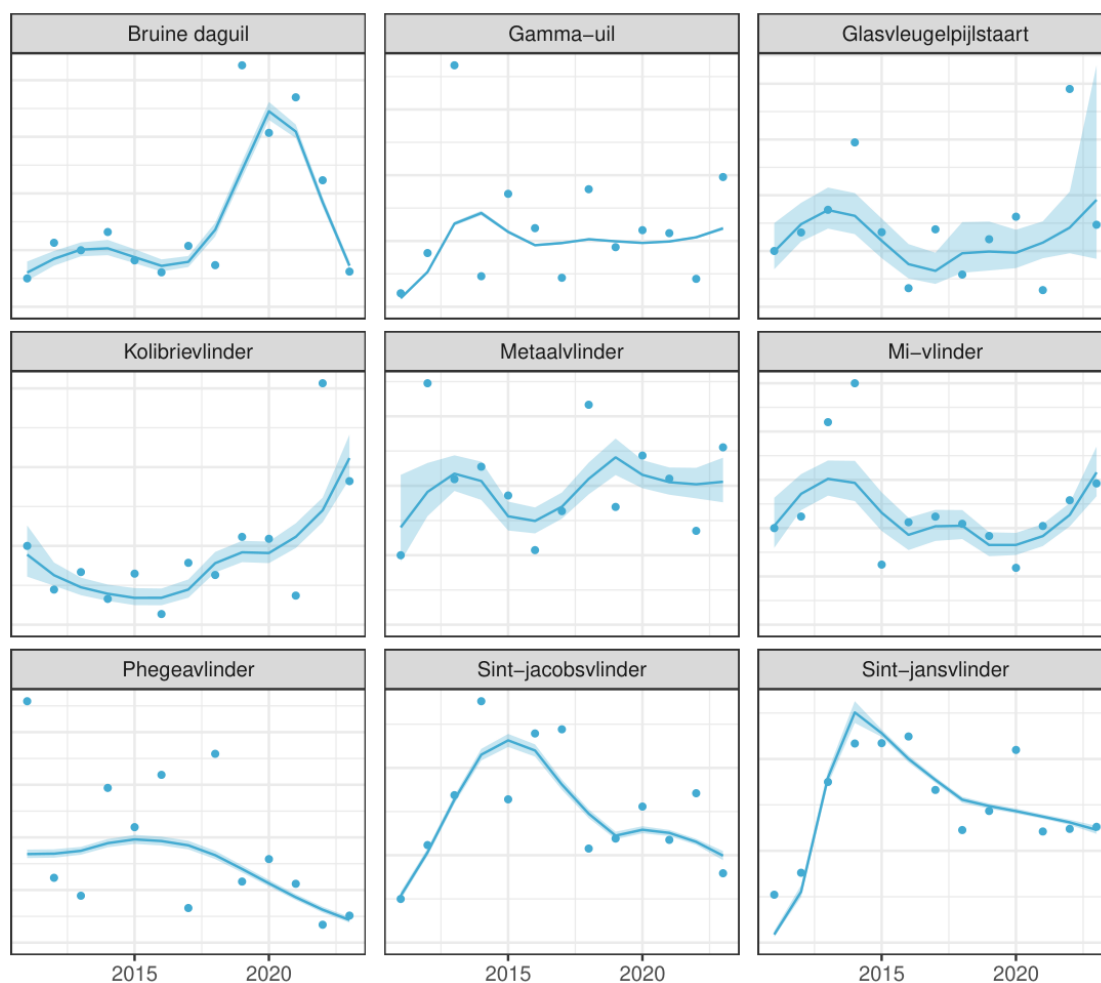
Op ongeveer 600 algemene vlinderroutes worden ook een aantal soorten dagactieve nachtvlinders geteld. Dit jaar is de gamma-uil met afstand de meest getelde soort. Op de routes waar hij geteld wordt is hij daarmee ruwweg even talrijk als de dagpauwoog, dus met rechte een van de talrijkste vlinders in Nederland dit jaar. Wel vertoont de gamma-uil grote variaties van jaar tot jaar, afhankelijk van het aantal migranten uit het zuiden. In sommige jaren kan de soort wel tien keer zo talrijk zijn als in andere jaren.

soort	Aantal vlinders	Aantal routes
gamma-uil	8133	434
sint-jansvlinder	1975	150
gewone heispanner	1279	42
sint-jacobsvlinder	1081	148
bruine daguil	980	71
zuringspanner	960	74
klaverspanner	388	56
roodbandbeer	165	26
phegeavlinder	143	13
mi-vlinder	143	40
lieveling	118	61
metaalvlinder	103	30
kleine sint-jansvlinder	46	7
glasvleugelpijlstaart	43	6
kolibrievlinder	32	23
bruine metaalvlinder	19	8
vals witje	19	10
boterbloempje	15	6
vijfvlek-sint-jansvlinder	4	2
buxusmot	3	2
spaanse vlag	2	1

Onderstaande grafieken geven de indexen en trends van een aantal dagactieve nachtvlinders op dagvlindermonitoring transecten tot en met 2023. De bruine daguil piekte rond 2000, de Sint-Jacobsvlinder en Sint-Jansvlinder ongeveer tien jaar geleden. De kolibrievlinder wordt steeds vaker in Nederland gevonden en kan in onze zachte winters steeds vaker overleven. Er worden dan ook steeds meer kolibrievlinders gezien op de telroutes.

Flexellingen

Flexellingen zijn een waardevolle toevoeging aan de vast routes in het meetnet. Maar er worden natuurlijk vooral 'gewone' soorten geteld, net als in het meetnet. Deze tabel geeft het totaal aantal flexellingen per soort in 2024 tot en met 7 augustus:

Soort	Aantal tellingen
dagpauwoog	1295
klein koolwitje	1205
bruin zandoogje	1125
bont zandoogje	1119
citroenvlinder	1084
atalanta	1052
klein geaderd witje	996
hooibeestje	815
groot koolwitje	488
oranjetipje	361

Opvallend is dat de dagpauwoog bovenaan staat, terwijl in het meetnet altijd het klein koolwitje op de meeste routes gezien wordt. De dagpauwoog was met name begin juli een paar weken bijzonder talrijk, en het zien van veel dagpauwogen kan bij veel tellers ertoe geleid hebben dat ze meteen een flexelling gestart zijn.

Foto's

Op meetnet.vlinderstichting.nl kunt u ook foto's toevoegen. Sommige tellers doen dat ook, het is altijd goed om een bewijsfoto achter de hand te hebben. Toch kan zich een ietwat paradoxale situatie voordoen bij een slechte foto waarop de soort niet met zekerheid te onderscheiden is, bijvoorbeeld bij een foto van een witje van veraf. Zonder foto zou de waarneming zonder problemen zijn goedgekeurd en geaccepteerd (witjes komen nu eenmaal overal voor), maar bij een foto waarop de soort niet met 100% zekerheid te onderscheiden is, moet hij formeel op 'onzeker' (regels van de NDFF waar de waarnemingen gevalideerd worden). En dat is eigenlijk jammer, u heeft in het veld vast de soort goed herkend.

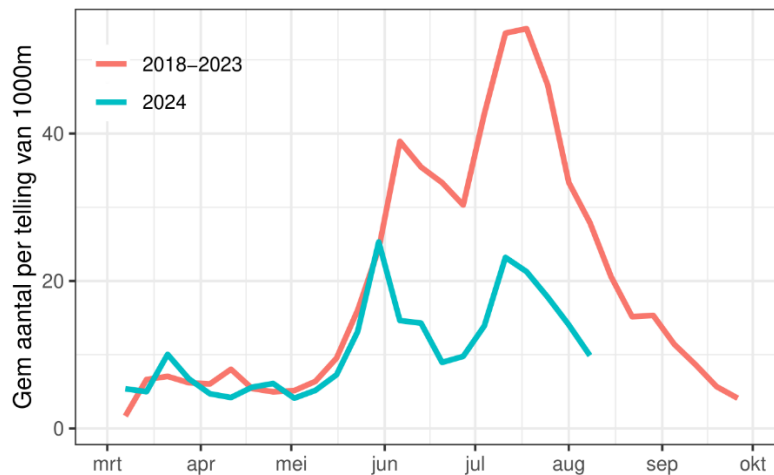
Dat ligt anders bij een bijzondere soort. Denkt u iets nieuws te zien, maak dan vooral een foto, ook al is het van veraf of met uw mobiel, want bij sommige soorten kan dat genoeg zijn om de soort met zekerheid vast te kunnen stellen. Daarna kunt u altijd nog proberen om dichterbij te komen voor een betere foto.

Samenvattend:

- Ziet u een bijzondere soort: altijd meteen foto maken met uw mobiele telefoon of camera, daarna proberen een betere foto te maken.
- Voor 'gewone' soorten: voeg niet een vage foto van veraf toe, dan is er het risico dat hij niet kan worden goedgekeurd.

Aantallen hommels zeer laag

In juli meldden we al dat de gemiddelde aantallen hommels die geteld worden in het meetnet erg laag zijn. Die lijn heeft zich in de afgelopen weken voortgezet. Niet alleen liggen de gemiddelde aantallen hommels (alle soorten bij elkaar) ver onder het gemiddelde (blauwe lijn in de eerste grafiek). Het lijkt erop dat dit jaar de laagste aantallen in het Meetnet Hommels tot nu toe worden geteld.

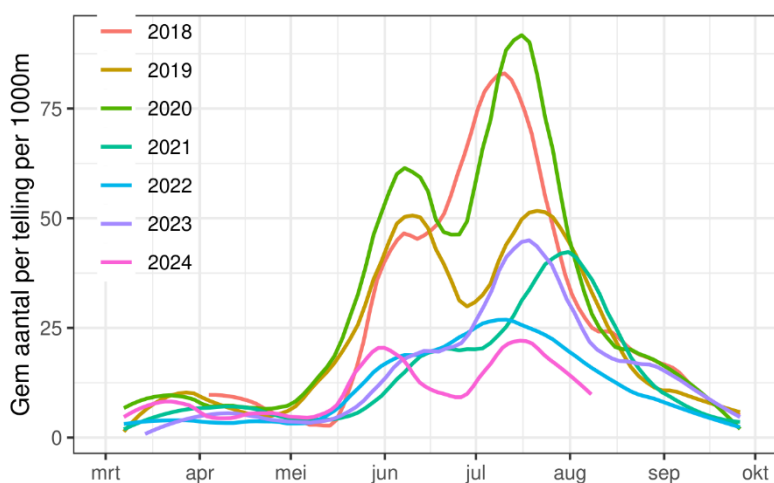

Er zijn in augustus veel mannetjes akkerhommel te zien en knoopkruid is een populaire waardplant.

De aantallen tijdens de voorjaarspiek in juni waren laag, maar nog vergelijkbaar met die in enkele andere jaren. De getelde aantallen in juli en augustus lijken zelfs onder die van 2022 uit te komen (roze lijn in de tweede grafiek). Terwijl in 2023 de aantallen zich aardig leken te herstellen tijdens de zomerpiek, blijven de aantallen dit jaar laag.

Als we het aantalsverloop van de verschillende jaren in de grafiek vergelijken, dan valt op:

- De totale getelde aantallen waren in de eerste drie jaar (2018-2020) van het Meetnet Hommels tot nu toe het hoogste.
- In de jaren 2022 en 2024 zijn voorjaars- en zomerpieken het laagste. In die jaren zijn gemiddeld de laagste aantallen geteld
- De andere jaren liggen daartussenin.

Hommels: de aantallen van de 'talrijke 3' in 2024

Met de talrijke 3 bedoelen we de aardhommelgroep, de akkerhommel en de steenhommel. Omdat van die drie soorten de grootste aantallen geteld worden in het Meetnet Hommels, zijn de totale aantallen hommels vooral terug te voeren op de resultaten voor die drie soorten. Dit zijn ook de drie soorten met een lang vliegseizoen, waarvan de piekaantallen altijd in de zomer vallen. Deze drie soorten lijken geen topjaar te hebben, maar het beeld verschilt per soort:

- De aantallen van **stenhommel** blijven dit jaar onverminderd laag. Dit geldt ook voor de zomerpiek. De steenhommel had goede jaren in 2020 en 2021.
- De akkerhommel lijkt in 2024 een gemiddeld jaar te hebben, terwijl 2023 een piekjaar was volgens de grafieken. Deze soort scoort dus niet slecht, maar ook niet goed.

De tellingen van de aardhommelgroep in 2024 lagen in het voorjaar rond het gemiddelde. De zomerpiek ligt juist hoger dan het gemiddelde. Deze hommel had een goed jaar in 2020, waarbij wel opvalt dat de hoogste piek toen juist in het voorjaar viel.

De getelde aantallen van de steenhommel zijn dit jaar heel erg laag.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Ingeborg van Es-Boomsluiter, Kars Veling en Kim Huskens

Tel.: 0317 467346

meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn

Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.